

Osnova

- **Obecné souvislosti**
 - zvíře v právu,
 - vlastnictví zvířat, odpovědnost vlastníka,
 - pojem zvíře/živočich/zvěř
- **Ochrana volně žijících živočichů**
- **Obchodování s ohroženými druhy živočichů**

Zvíře v právu

- **Historický a náboženský kontext**
 - *Římské právo, Karteziánská koncepce, Comte, Schopenhauer, Nietzsche, Schweitzer*
 - *Regulace animal welfare v Anglii, Francii, USA*
- **Status zvířete - zvíře předmět vlastnických vztahů, zvíře jako ne(věc)?**
- **Zvíře jako obnovitelný přírodní zdroj?**
- *Využívání zvířat \ ochrana zvířat při jejich využívání \ ochrana zvířat*
- **Ochranné režimy zvířat (živočichů)**
 - *hierarchické \ stojící vedle sebe*

Zvíře v právu

Illustration from [Chambers Book of Days](#) depicting a sow and her piglets being tried for the murder of a child. The trial allegedly took place in 1457, the mother being found guilty and the piglets acquitted. (https://en.wikipedia.org/wiki/Animal_trial)

Police arrest goat accused of armed robbery

By MAIL FOREIGN SERVICE

UPDATED: 21:46 GMT, 23 January 2009

 View comments

Police in Nigeria are holding a goat on suspicion of attempted armed robbery.

Vigilantes seized the black and white goat, saying it was an armed robber who had used black magic to transform himself into an animal to escape after trying to steal a Mazda 323.

'The group of vigilante men came to report that while they were on patrol they saw some hoodlums attempting to rob a car. They pursued them.

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1127012/Police-arrest-goat-accused-armed-robbery.html>

Zvíře v právu

Matthew Pan (Hiasl)

Zvíře v právu

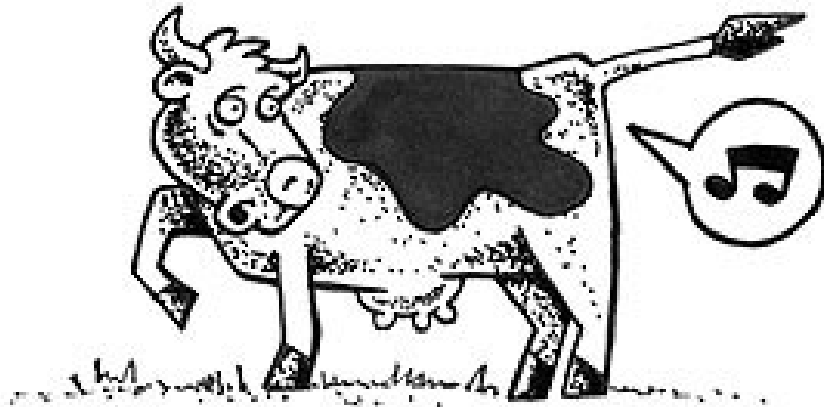
Palitana, Indie – od roku 2014 zákaz nejen usmrcování zvířat pro jídlo, ale i prodeje a nákupu masa nebo vajec, a také výkonu souvisejících zaměstnání.

Co právo nereguluje

- Zvířata jako zdroje znečištění ovzduší
- Proporcionalita využívání zvířat
 - *zbytečný luxus*
 - *krutá zábava*

Ochrana zvířat

- **Ochrana přírody a krajiny**
 - *Obecná ochrana volně žijících živočichů*
 - *Ochrana ohrožených druhů živočichů*
- **Obchodování s ohroženými druhy živočichů (a rostlin)**
- **Ochrana zvířat před týráním (SP i TP)**
- **Dílčí ochrana: lesní zákon, vodní zákon**

Ochrana zvířat při jejich „využívání“

- **Ochrana zvířat proti týrání**
 - *zájmové chovy,*
 - *hospodářská zvířata,*
 - *zvířata určená k vědeckým pokusům*
- **Veterinární péče**
- **Zoologické zahrady, cirkusy,...**
- **Občanskoprávní ochrana**

Občanskoprávní ochrana zvířat

- **§ 494: Živé zvíře** má zvláštní význam a hodnotu již jako **smysly nadaný živý tvor**. **Živé zvíře** není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.

= je to v rozporu se zvláštními právními předpisy na ochranu zvířat

„nová úprava se vymaňuje z dogmatu římského práva o „bučících nástrojích“ a z právního pojetí zvířat jako věcí v právním smyslu.“

Občanskoprávní ochrana zvířat

§ 3029 odst. 2 NOZ: ustanovení právních předpisů z oboru veřejného práva nejsou dotčena

Přeprava živých zvířat:

co do podmínek nakládání s předmětem přepravy se nebudou aplikovat ustanovení NOZ o přepravní smlouvě, ale příslušné unijní i vnitrostátní právní předpisy o ochraně zvířat během přepravy.

Důsledek: relativní neplatnost (a možný VP trest)

NOZ - specifika

- **nabývání vlastnického práva**
- **náhrada při poškození věci**
- **náhrada při poranění zvířete**
- **škoda způsobená zvířetem**
- **vlastník může stíhat na cizím pozemku chované zvíře nebo roj včel**
- **nájemce má právo chovat v bytě zvíře**
- **sousedská práva**

Předmět výkonu rozhodnutí (o.s.ř.)

Předpisy veřejného práva

Pojem živočich

- převážně v oblasti ochrany živočišných druhů (ochrany biodiverzity).

Pojem zvíře

- spíše v souvislosti s ochranou jednotlivých zvířat a péčí o ně. Pojem zvíře pak zahrnuje ve veřejném právu **obratlovce**, navíc u některých zákonů je **dovoditelný dopad i na některé bezobratlé**.

Veřejnoprávní předpisy

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

- ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) zákona za živočicha označuje **výhradně volně žijící živočichy**.
- rozlišuje mezi zvláště chráněnými živočichy a živočichy, kteří nejsou zvláště chráněni.

Zvláště chráněné druhy živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na

- a) kriticky ohrožené,
- b) silně ohrožené,
- c) ohrožené.

Prameny právní úpravy

- **Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství (sdělení FMZV č.159/1991 Sb.)**
- **Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva, sdělení MZV č. 127/1994 Sb.)**
- **Úmluva o biologické rozmanitosti (sdělení č.134/1999 Sb.)**
- **Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (sdělení MZV 107/2001 Sb.)**

Prameny právní úpravy

- **EU: tzv. naturové směrnice (NATURA 2000)**
 - směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků
 - směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- **Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**
- Zákon č. 115/2000Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a její nápravě a o změně některých zákonů

Prameny právní úpravy

- **Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**

Obecná ochrana druhová

- **Ochrana volně žijících živočichů**
 - včetně handicapovaných
- **Ochrana volně žijících ptáků**
- **Zvláštní ochrana – ohrožené druhy**

Obecná ochrana druhová

§ 5 ZoPK

Všechny druhy rostlin a živočichů chráněny před

- Zničením
- Poškozováním
- Sběrem či odchytém, který vede nebo mohl by vést k jejich
 - ohrožení na bytí nebo
 - vést k degeneraci nebo
 - zničení ekosystému, jehož jsou součástí
 - k narušení rozmnožovacích schopností druhů
 - k zániku populace druhů
 - zničení ekosystému, jehož jsou součástí
- nevztahuje se na zásahy při hubení rostlin a živočichů podle zvláštních předpisů
- Při porušení podmínek - orgán ochrany přírody je oprávněn omezit rušivou činnost

Obecná ochrana druhová

Povinnosti při provádění zemědělských, lesnických prací, stavebních a dalších činnostech (§ 5/3 ZoPK)

- Postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování živočichů, ničení jejich biotopů
- Povinnost používat technicky a ekonomicky dostupné prostředky

Oprávnění orgánu ochrany přírody uložit zajištění nebo použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama

Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu (§ 5/4 ZoPK)

- povolení orgánu ochrany přírody

Ochrana volně žijících ptáků

§ 5a, § 5b ZOPK

Zákazy

- Úmyslného usmrcování nebo odchytu
- Úmyslného poškozování, ničení hnízd
- Sběru vajec
- Úmyslného vyrušování ptáků
- Držení ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány
 - výluka pro druhy ptáků dle zákona o myslivosti

Zákaz prodeje, držení za účelem prodeje

- Povinnost prokázat původ

Ochrana volně žijících ptáků

Odchylný postup při ochraně ptáků:

V zájmu (§ 5b odst. 1 ZoPK)

- Veřejného zdraví
- Veřejné bezpečnosti
- Bezpečnosti leteckého provozu
- Prevence závažných škod na úrodě, domácích zvířatech,
- lesích, rybářství, vodním hospodářství
- Ochrany volně žijících živočichů, rostlin

Ochrana volně žijících ptáků

Odchylný postup při ochraně ptáků:

V zájmu (§ 5b odst. 1 ZoPK)

- Veřejného zdraví
- Veřejné bezpečnosti
- Bezpečnosti leteckého provozu
- Prevence závažných škod na úrodě, domácích zvířatech,
- lesích, rybářství, vodním hospodářství
- Ochrany volně žijících živočichů, rostlin

Ochrana volně žijících ptáků

Vyhláška č. 294/2006 Sb.,
o odchylném postupu pro usmrcování
špačka obecného

na základě novely ZoPK zák. č. 349/2009
Sb.

- Rozhodnutím orgánu ochrany přírody
nebo
- Opatřením obecné povahy – MŽP

Sturnus vulgaris

Zvláště chráněné druhy živočichů

Kategorizace:

- a) kriticky ohrožené
- b) silně ohrožené
- c) ohrožené

- Příloha vyhlášky č. 395/1992 Sb.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_ohro%C5%BEn%C3%BDch_%C5%BEivo%C4%8Dich%C5%AF_v_%C4%8Cesku

Ochrana:

- ve všech podzemních a nadzemních částech ve všech vývojových stádiích, i „mrtvé“ – uhynulé
- zákaz sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit jinak rušit ve vývoji
- zákaz držet, pěstovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat nebo nabízet za účelem prodeje nebo výměny

Zvláště chráněné druhy živočichů

Výjimky z ochrany

Zásah je prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti, leteckého provozu

K zásahu nutné nutné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody, pokud nejde o naléhavý zásah z hlediska veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti a bezpečnosti leteckého provozu

Orgán ochrany přírody může ve stanovisku uložit náhradní ochranné opatření (např. záchranný přenos živočichů)

Zvláště chráněné druhy živočichů

Prokázání původu - § 54 ZoPK (přesah do CITES)

Záchranné programy - § 52 ZoPK

Výjimky ze zákazů - § 56

- rozhodnutím
- OOP
- dohoda ve stanovených případech – nahrazuje výjimku

předchozí souhlas k činnostem - v bližších ochranných podmínkách (§ 57 ZoPK)

Trestněprávní odpovědnost

§ 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami

1) ...usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář **chráněného druhu** a spáchá takový čin **na více než dvaceti pěti kusech** živočichů, rostlin nebo exemplářů, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému **opatří jedince silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím.**

Trestněprávní odpovědnost

§ 300

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti

Kdo z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že **usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, opakovaně doveze, vyveze nebo proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu ve větším rozsahu než dvaceti pěti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím**, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin

Obchodování s ohroženými druhy živočichů a rostlin

Cíle právní regulace:

- Minimalizovat využívání volné přírody (rostlin, živočichů) pro účely „obchodu“
- Kontrola a regulace mezinárodního obchodu (a pohybu vůbec)
 - se samotnými druhy
 - s jejich částmi
 - s výrobky z nich

Prameny právní úpravy

- **Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – **CITES** - 1975)**
- **Nařízení Rady (ES) č. **338/97** ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi + **změny a prováděcí nařízení****
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009, o obchodování s produkty z tuleňů**
- **Zákon č. 100/2004 Sb. (zákon o obchodování s ohroženými druhy)**

CITES (180 států – všechny členské státy EU a od roku 2015 i EU, 30.000 druhů):

živé organismy, **jakékoli jejich části, výrobky z nich:** z kožešin, kůží a kostí chráněných zvířat, sošky a řezby ze vzácných dřevin či slonoviny, výrobky tradiční asijské medicíny obsahující výtažky z chráněných živočichů či rostlin, gurmánské speciality aj.

Živé i mrtvé organismy jsou v rámci CITES oficiálně označovány termínem "**exemplář**".

Nariadení č. 338/97 (+ prováděcí nařízení):

Exemplář:

Čl. 2 písm. t):

- **Jakýkoli živočišný a rostlinný jedinec**, ať živý nebo neživý, patřící k některému z druhů zařazených do přílohy A-D
- **Jakákoli jeho část nebo odvozenina**, ať tvoří součást jiného zboží či nikoli
- **Jakékoli jiné zboží**, z něhož je podle průvodních dokumentů, obalu nebo označení či etikety nebo jakýchkoli jiných příznaků patrné, že **představuje nebo obsahuje části či odvozeniny** živočichů nebo rostlin druhů A-D

Pokud takové části či odvozeniny nejsou vyňaty z působnosti nařízení – vyznačením v přílohách

SEZNAM DRUHŮ ZAŘAZENÝCH DO PŘÍLOH A - D

ČESKÁ ÚPRAVA

zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (**zákon o obchodování s ohroženými druhy**):

- **MŽP** je tzv. výkonným orgánem CITES a např. **uděluje povolení k vývozu a dovozu** exemplářů ve vztahu ke třetím zemím,
 - **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR** je tzv. vědeckým orgánem CITES a **vydává odborná vyjádření**, která jsou podkladem pro rozhodování MŽP
 - **celní orgány a Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) jsou kontrolními orgány**, které dohlíží nad dodržováním povinností vyplývajících z Úmluvy, někdy též ve spolupráci se Státní veterinární správou a Státní rostlinolékařská správou
 - **krajské úřady povolují obchod s exempláři CITES uvnitř EU**, pokud takový proces nařízení č. 338/97 vyžaduje
- + vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy

MECHANISMUS REGULACE

DRUHY Z PŘÍLOHY A nařízení je zakázáno jakkoli komerčně využívat

- prodávat
 - nakupovat
 - inzerovat
 - vystavovat za peníze
 - používat je k reklamě apod.
- Výjimky pro konkrétní případ nebo i činnosti (správní řízení, KÚ, správa CHKO, správa NP)
 - http://pardubice.idnes.cz/podezreni-z-pasovani-vycpaneho-medveda-majitel-restaurace-odmita-p9s-/pardubice-zpravy.aspx?c=A140815_145001_pardubice-zpravy_jah

MECHANISMUS REGULACE

- **Povinnost označit exempláře**
- **Registrace exemplářů (A + některé B)**
- **Povinnost na výzvu ČIŽP nebo celních orgánů prokázat legální původ (jinak zákaz realizace záměru, zadržení, zabavení)**

MECHANISMUS REGULACE

Předpisy veřejného práva

246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání:

jediný definuje zvíře, ovšem pouze pro své účely:
**„každý živý obratlovec, kromě člověka,
nikoliv však plod nebo embryo“** (plus širší ochrana
pokusných zvířat – i stádia vývoje a živí hlavonožci)
(77/2004 Sb.: „přiměřeně i na jiné živočichy“)

TZ – týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z
nedbalosti

- definice není, ale interpretací jen obratlovcí

se opět zobrazí červený křížek, bude nutné obrázek odstranit a vložit jej znovu.

Mezinárodní

- Žádné *hard law*
- Všeobecná deklarace práv zvířat (1978 a 1989)
- Dohody na úrovni Rady Evropy

Unijní

Čl. 13 SFEU:

Při stanovování a provádění politik Unie v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru plně zohlednit požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí; přitom se zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím.

Veřejnoprávní předpisy

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Podle života zvířete ve vztahu k člověku

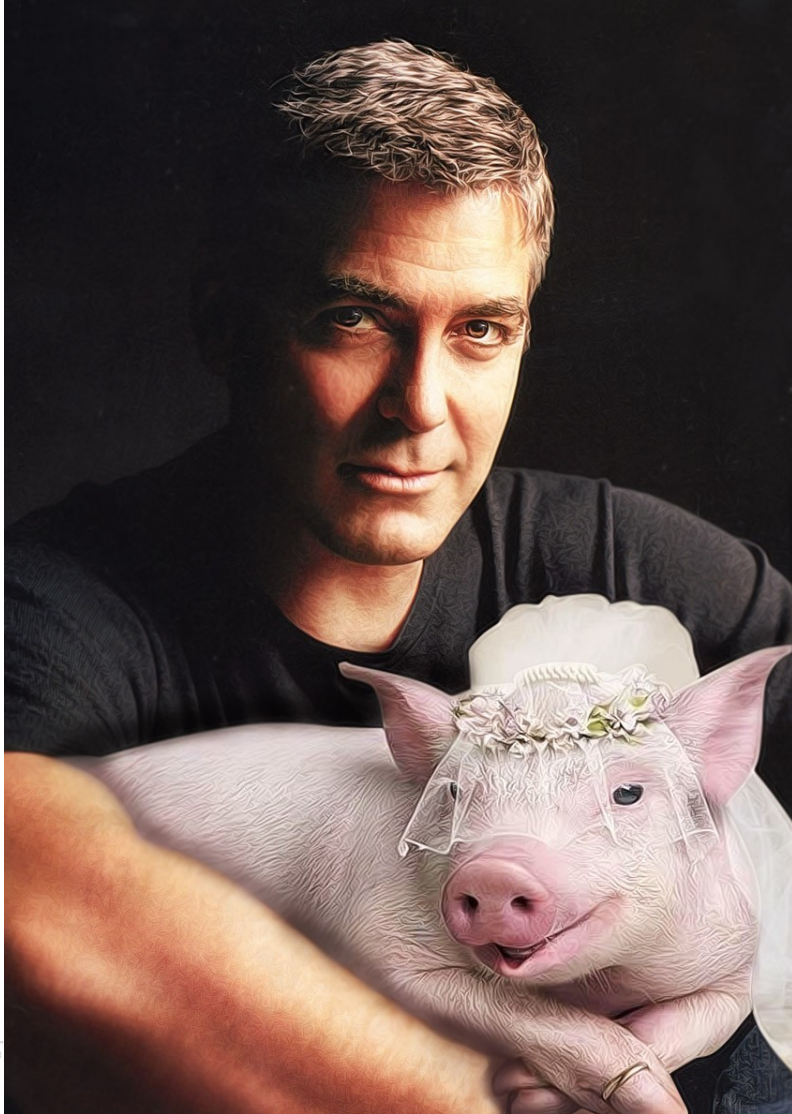
- 1a) zvířata v lidské péči,
- 1b) zvířata volně žijící.

Podle účelu chovu

- 2a) zvířata hospodářská,
- 2b) zvířata zájmová,
- 2c) zvířata pokusná.

V lidské péči - hospodářská, zájmová, pokusná

V lidské péči - hospodářská, zájmová, pokusná

